

**WORKS WRITTEN FAR FROM BULGARIA
СПОМЕНИ С БЪДЕЩ АДРЕС...***Георги Н. Николов**MEMORIES WITH A FUTURE ADDRESS ...**Georgi N. Nikolov**Продължение от брой 1, 2015*

След политическия вододел на 1989 г. българската диаспора неимоверно се увеличи. Тя впечатлява както с мащабния брой люде, така и с националната си памет, с обществени и културни изяви. А също – с доказани специалисти в областта на политиката, икономиката, духовността на съответната страна. Самоопределящи се като българи – второ, трето, четвърто поколение. Но... българи. Под перата на част от тях са създадени, създават се и сега, книги с висока художествена стойност. Този процес започва в лоното на земляческите дружества в Латинска Америка, САЩ, Европа, Австралия. Компактни структури, отворени за интеграционните процеси на съвременното си с държавата, където пускат корени. И грижливо пазещи спомена за България с фолклор, история, лични житейски спомени и надежди. В XX в., едновременно с периодичния български печат, се появяват и книги. Някои от създателите им са забравени и непревеждани у нас. Други остават встрани от полезрението на литературната история. Нека споменем, заедно с популярните Борис Шивачев, Матвей Вълев, Страшимир Кринчев, още Самуил Стрезов, Марио Несторов, Стефан Кинчев, Ана-Мария Митков, Мара Тодоров, Стоян Данев, Тодор Ценков и т.н. Изключително интересни са процесите на преливане на български творчески имена от Бесарабия в румънската литература. И страниците на “румънските” български писатели – Йоан Сулаков, Киро Нанов, Стоян Тудор, Панайот Станчов-Черна, Мария Радианов, Антон Лебанов, Васил Агура, Ана Булгаре, Никифор Крайник, Йон Добри, Владимир Каварнали... Не ще се спираме на творците ни в пределите на бившия СССР – тема, сама по себе си мащабна. Но нека не отминаваме Димитър Марков, Никола Фуклев, Александър Власов, Иван Гедиков, Иван Мавроди, Георгий Журжер... Нека не пропускаме също Божен Олсомер от Швейцария и се върнем в съвременното, защото... Защото отдавна е възможно съвременни български автори да пребивават в родината и тук да печатат книгите си. Като разбира

се, печатат и в странство. Някои са обединени в Съюз на българските писатели в САЩ и по света със седалище Чикаго. Носители на достойни награди са Виктория Забуковец, Николай Левков, Василка Хаджипапа, Тончо Карабулков, Мона Чобан, Илко Минев, Людмила Билярска, Христина Панджаридис – всички не можем да изредим. Популяризирането им предстои, като на литературната сцена блясват все по-нови, млади имена. Но думата ни е за друго: че писмовната продукция на сънародниците ни има правото на свое място в литературната ни история. Със свой обособен, самостоятелен *Център на българската книга по света* със седалище тук, у нас. Той трябва да се превърне в информационна банка за литературната продукция на български писатели, трайно живеещи в чужбина. Да поддържа контакти с тях. Да получава и съхранява книгите им, биографичните им данни, снимки, отзиви на световния печат за изреченото от гения им. Да организира творчески представления и да популяризира новоизлезлите книги. Да има свой статут, културна програма и самостоятелност на работата си. Свой архив и библиотечен фонд. С възможности за кинозаснемане и техническо обезпечаване и за интелектуален обмен с диаспората. Към него да се роди литературен музей и поне веднъж годишно да излиза печатен бюлетин – какво е публикувано, къде, какво е свършил *Центърът*, с кого и т.н. Иначе казано – става дума за националната ни памет по света, която трябва да се съхранява без прекъсване и паузи. Защото епизодичните дарения на свои творби, които правят писателите на библиотеки у нас и случайните представления на отделни имена, са вид мероприятияност, а тя се забравя. Това не трябва да се допуска – паметта не е стока и не може да се купи. Да се загърбва пък е морално престъпление. Тук е мястото на българските държавни институции: Президентство, МВнР, Министерство на културата, Министерство на образованието, Държавната агенция за българите в чужбина... Но кой и как да ги направи съпричастни? Още през 2013 г. до президента Росен Плевнелиев бе изпратено писмо в подкрепа на идеята, подписано от наши творци, общественици и председатели на фондации от Кипър, Франция, САЩ, Австрия, Англия, Канада, Колумбия, Австралия. Очаквано, никакъв ответен отговор не бе получен. Подобни писма са пращани и до посочените по-горе институции, със същия резултат. Живеем в дни на размиване на националните ни ценности и българска идентичност. На откровена инвазия отвън, с която трудно се справяме поради инертност и безгръбначно чуждопоклон-

ство. Литературата, създавана от български пера в странство, е сериозна част от културата ни в различни времена и епохи. Нека припомним, че и повечето книги на възрожденците ни са родени именно така. Трябва да познаваме литературното ни богатство по света, а идеята за *Център* визира точно такова начинание на ползу роду. Стига сме слушали удобнички мантри, че пари няма. Че в голямото европейско семейство националният елемент, в художествен план също, отстъпва пред глобални неолиберални идеи. Стига платена имитация на дейност из комисии и агенции. Стига чиновническо бездушие без край. Може би на финала трябва да споменем още една идея: изграждането и на *Национален музей на българската емиграция*. Самостоятелен. Обособен. С широко отворени врати за нови и нови експонати. Емиграцията у нас все някога ще приключи. Когато и последният млад човек, уморен от безработица, липсващо бъдеще, празни надежди, политическа демагогия и загърбване като личност, поеме пътя на неизвестното... А след това у нас – какво? Потоп ли, що ли? Все е по-добре от нищото...

Калина Томова – САЩ

ИМАШЕ ЧОВЕК...

Имаше човек,
 “здравей” с когото можех да си кажа винаги,
 когато мрак сковеше делника ми труден.
 Имаше човек,
 към който мисъл устремях в мигове,
 когато в длани ме трошеше и преразваше ме
 скуката.
 Имаше човек,
 за който смятах, че съм някаква потайност,
 спусната от космоса в частица от живота му.
 Имаше човек,
 с когото можех да мечтая до безкрайност,
 да обсъждам абсурдността на времето и да
 говоря.

Имаше човек...
 Изчезна като облак тих. Стопи се в
 необятното
 пространство от вселени – черни, чужди,
 изолирани.
 Имаше човек,

за който ще се моля да пребъдне чрез
 мечтите си
 и да не затваря плътно тънката врата
 на крехкото приятелство,
 което тайничко, без предисловия и без
 условия
 е посетило босоного,
 тихо и на пръсти дните му.

Имаше човек...
 Дано успее някак си да съхрани следите му!

НОСТАЛГИЯ

Ношна светкавица. Тътен прорязва небето.
 Ехото жалостно тръгва – бездомник в
 нощта.
 Малки светулки кръжат до несвяст над
 пътеките.
 Тревата ухае, пропита с непонятна тъга.

Чужд континент. Непознати човешки
 порядки.
 Изпразнени улици. Зад прозорците –
 тайнствен живот.
 Жадувам общуване, но само на птиците
 радвам се.
 Говоря с дърветата. И мечтая – за роден
 простор.

Гърми... И накъсва на дребно душата ми.
 Парчета от нея прелитат – като птици в
 нощта.
 Дъждът е наблизно. Но дали ще измие той
 раните?
 Едва ли! Дълбоки са, трябва им много вода.

Светът се смалява. Едва ли не, влиза ми в
 дланите.
 Дали да го грабна и здраво да стисна юмрук?
 А после, да пускам по малко от него през
 палеца,
 докато намеря към себе си правия път?

Мълчи тишината. Небето отдавна помръкна.
 Последни светулки прелитат в самотен
 захлас.

Отмина дъждът, недостигнал до прага ми,
някъде...
А пустите улици броят само светли петна.
Да, само на лампите светлите дири
пресичат се
с тъмните сенки на стари дървета в нощта.
Това е... Самогна реална илюзия!
Една много приказна, но фалшива за жалост,
мечта...

Цветан Бошев – ЮАР

РЕТРО ТАНДЕМ

Там някъде горе зад хвърлея
майка и татко седят на пластмасови тарги.
От телешки ребра и свински глави обират
плячката пенсионерска с наострени лъжици
от алпака.
Делят ни, мътни като боза, шихти от
вечност,
надраскани с крясък на есенни гарги.
И амбалажни хартии,
проснати вместо пране,
да пазят от слънчевите набези мръвката.
Великден е било, било е Рождество.
Как без най-вкусните наденички
и нетабуто на тубата с блещукащо
вино от афуз,
дето сега му викат българ, ама вече го
няма?
Такива ги мислят и ги говорят тате и мама и
още какви ли не,
там някъде горе зад хвърлея, зад шихти от
вечност.

РОДОВИ ОДИСЕИ

Праци по заран оня сладък студ над селото,
фигурки ръбати каканиже блеенето на
овците,
сякаш самият Хенри Мур в обора е
приседнал
да акушира спарените им гърла с ръцете си.

В яслите се ражда поредният креслив
Христос,
сърп ръждив прерязва пъпа му небесен;
Архимед се шура под сайванта да намери
лост;
и да го наиде, дворът ще остане
непреместен.

На баба ѝ се чува яден дядовия глас в
ясака,
попски круши брулили са циганьорите със
сопа;
той – тръгналият на гурбет и незавърнал се в
Итака;
круши са сълзите ѝ, а тя – примряла
Пенелопа.

Нечакан, аз си ида от далечната мъгла,
в която тънат хладните небостъргачи,
целувам пребрадената ѝ сребърна глава
и сядаме да си попеем и да се наплачем.

Людмила Билярска – САЩ

ЕСЕННО ПАСТОРАЛНО

Смълчано е. Като че не до вчера
кипеше по дворовете живот.
Студът напълни одаите с хора.
Изви асмата под чардака гръб.
Проскързва тъжно старата верига,
задвигила витлото на бунар.
Напълнен съд се люшва и прелива.
За миг един.
И всичко е дотам.
И тихото се вдига окадено
от пушеци към сивото небе.
Каручка пее жално в пътя черен.
Търкулва се гласеца на дете.
Пролайне куче. Вягърът изпъшква –
от голите дървета иска дан.
Под стряхата мамулитите се люшват –
надиплени във сплит като гердан.

